

УДК 338.46

Економічні науки

Боднар Вероніка

студентка

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Боднар Вероника

студентка

Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Bodnar Veronika

Student of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник:

Швець Віктор Григорович

доктор економічних наук,

професор кафедри обліку та аудиту

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Научный руководитель:

Швец Виктор Григорьевич

доктор экономических наук,

профессор кафедры учета и аудита

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Scientific adviser:

Shvets Viktor

Doctor of Economic Science,

Professor of the Department of Accounting and Audit

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КОНТРОЛЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ТУРИСТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ
METHODICAL BASES OF CONTROL OF THE ACTIVITY OF
TOURISTIC COMPANIES**

***Анотація.** Розглянуто поняття контролю. Досліджено методичні прийоми і способи контролю діяльності туристичних підприємств та розкрито їх сутність.*

***Ключові слова:** контроль, туризм, методи здійснення контролю.*

***Аннотация.** Рассмотрено понятие контроля. Исследованы методические приемы и способы контроля деятельности туристических предприятий и раскрыто их сущность.*

***Ключевые слова:** контроль, туризм, методы проведения контроля.*

***Summary.** Concept of control is considered. Methods of control of tourist’s enterprises activity and their essence are revealed.*

***Key words:** control, tourism, methods of control.*

Туризм в Україні належить до найбільш динамічних напрямів розвитку підприємницької діяльності. Він генерує значні прибутки, охоплює мільйони людей, що подорожують з певною метою. Щороку зростає кількість публікацій, присвячених проблематиці організації діяльності підприємств туризму, однак небагато є напрацювань, які презентують у комплексі широкий спектр процесів і явищ, що відбуваються в туристичних підприємствах та методів контролю їх діяльності.

Останнім часом у економічній літературі почали більш обґрунтовно висвітлювати питання сутності контролю, однак визначення його поняття залишається дискусійним і неоднозначним, тобто кожен автор наводить

своє тлумачення. Так, здебільшого науковці досліджують контроль як функцію управління. Окремі автори, і зокрема О. Василик, трактують фінансовий контроль як функцію управління, яка передбачає сукупність спостережень, перевірок за діяльністю об'єкта управління з метою оцінки обґрунтованості й ефективності прийняття рішень і результатів їх виконання [2, с. 105]. Контроль, зазначає Т. Білуха, - це функція управління, тобто система спостереження та перевірки процесу функціонування відповідного об'єкта з метою встановлення відхилення його від заданих параметрів [1, с. 3] і додає, що контроль – це система спостереження та перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням, встановлення результатів управлінського впливу на керований об'єкт, виявлення відхилень, допущених у ході виконання цих рішень [1, с. 6].

Основна мета контролю полягає в тому, щоб:

- 1) об'єктивно вивчити фактичний стан справ у різних ланках суспільного і державного життя;
- 2) виявити ті фактори та умови, які негативно впливають на процеси виконання прийнятих рішень, здійснення заходів і досягнення цілей.

Контроль як функція управління дозволяє своєчасно виявити та ліквідувати ті передумови і фактори, які заважають ефективному веденню виробництва, успішному досягненню поставленої мети, відкоригувати діяльність підприємств, організацій чи їх структурних підрозділів. Основне завдання контролю полягає в тому, щоб виявити фактичний стан справ об'єкта контролю, порівняти його з нормативним відповідно до чинного законодавства, виробити необхідні коригуючі впливу.

Процес формування системи контролю діяльності туристичного підприємства передбачає послідовне виконання таких етапів: формулювання мети та завдань системи контролю; інформаційно-комунікативне забезпечення формування системи контролю; визначення

підсистем контролю та їх основних елементів (об'єкта, предмета, суб'єктів контролю; форм і методів контролювання й особливостей процесу контролювання); встановлення структурних зв'язків між елементами системи контролю; формалізація системи контролю та використання сформованої системи контролю в процесі управління туристичним підприємством.

Для одержання необхідних доказів у процесі контрольних дій під час проведення ревізій чи тематичних перевірок використовуються різні методичні прийоми і способи. Загальнонаукові методичні прийоми включають аналіз і синтез, індукцію і дедукцію, аналогію і моделювання, абстрагування і конкретизацію, системний аналіз, функціонально-вартісний аналіз [3, с. 10-17]. На практиці використовують дві групи методів, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Методичні прийоми і способи контролю діяльності туристичних підприємств

Фактичного контролю	Документального контролю
1. Інвентаризація	1. Нормативно-правова перевірка
2. Перевірка виконання прийнятих рішень	2. Формальна перевірка документів
3. Спостереження	3. Арифметична перевірка документів
	4. Експертна перевірка документів
	5. Зустрічна перевірка документів
	6. Логічна перевірка документів
	7. Перевірка правильності відображення господарських операцій з даних документів у реєстрах бухгалтерського обліку
	8. Аналітична перевірка звітності і балансів
	9. Техніко-економічні розрахунки
	10. Групування даних

Складено згідно джерела [3, с. 17]

Інвентаризація – спосіб фактичної перевірки наявності товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, а також контролю за їх

збереженням. Більшість випадків нестач, крадіжок» розтрат виявляють з допомогою інвентаризації.

Перевірка виконання прийнятих рішень також є одним із способів контролю. Метод перевірки виконання законів, указів, постанов, положень, інструкцій, розпоряджень, наказів органічно поєднується як у фактичному, так і в документальному контролі [4].

Спостереження (обстеження) — прийом фактичного контролю стану об’єктів, їх якісних характеристик. Наприклад, він використовується при контролі дотримання правил безпеки зберігання матеріальних цінностей, умов їх зберігання тощо.

Суть нормативно-правової перевірки полягає в тому, що за змістом господарської операції, відображеної в документі, встановлюється, чи не суперечить вона чинним законодавчим нормам, правилам, вимогам статутів та інших засновницьких документів. При виявленні таких порушень робляться розрахунки, складаються аналітичні таблиці, визначаються наслідки та винні особи, обсяги витрат чи збитків, заподіяних неправомірними діями чи бездіяльністю посадових осіб підприємства.

Формальна перевірка документів застосовується для контролю дотримання діючих форм документів, послідовності, повноти і правильності заповнення їх реквізитів, наявності відповідних підписів у документах. Арифметична перевірка документів включає контроль проведених у документі обчислень, підрахунків у підсумках, що здійснюються при оформленні та обробці документів.

Суть зустрічної перевірки полягає в дослідженні достовірності документів шляхом зіставлення їх і записів у облікових реєстрах, що належать до одних і тих самих або різних, але взаємопов’язаних господарських операцій ревізованого підприємства та організацій, з якими воно має виробничі (господарські) відносини.

Аналітична перевірка звітності і балансів застосовується в поєднанні з іншими методичними прийомами і способами контролю та аналізу для дослідження фінансового стану туристичного підприємства, фінансових результатів діяльності та взаємовідносин по платежах до бюджету, розрахунків з банками, а також з іншими підприємствами [3, с. 19-22].

Іноді зловживання та порушення приховано за зовнішньо правильно оформленими документами. Тому при встановленні найнезначніших ознак зловживань ревізор зобов'язаний зосередити свою увагу на їх повному викритті, застосовуючи комплекс методичних прийомів та способів контролю.

В сучасних умовах більшість суб'єктів туристичної діяльності зацікавлені в своїй конкурентоспроможності, тому вони змушені приділяти увагу питанням контролю їх діяльності.

Література

1. Білуха М.Т. Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту: Підручник. - К.: Вища школа, 1996. – 320 с.
2. Василик О.Л. Теорія фінансів. - К., 2000. – 416 с.
3. Вітвицька Н. С., Кузьмінська О. Е. Контроль і ревізія: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 256 с.
4. Рогозян Л.Є., Вахлакова В.В. Ревізія і контроль: Навч. посібн. – Алчевськ: ДонДТУ, 2008. – 209 с.